

RUSZIN VILÁG

РУСИНСЬКИЙ СВІТ

VII. évfolyam 66. szám, május 2009 річник VII. число 66, май

Jubileumi Ruszin Nemzeti Ünnepe Vácott *2009. május 23.-án*

A 70-tagú Váci Bartók Béla Zeneiskola ifjúsági fúvós zenekar előadásával kezdődött az a felejthetetlenül szép váci program, amelyet az Országos Ruszin Kisebbségi Önkormányzat és a Váci Ruszin Kisebbségi Önkormányzat Ilykó Andrea vezetésével szervezett.

Az ünnep fő eseménye a görög katolikus Szent Liturgia egyházi ósláv nyelven, a Fehérek Templomában, Főtiszteendő Kocsis Fülöp Püspök Úr celebrálásával és a Szent Atanáz kórusának szláv nyelvű kíséretében történt. A templom ünnepi atmoszférája a: „Libertas Christi” üzenetét sugározta. A Krisztusban elnyert szabadság érzése nemcsak a személyes, belső szabadságunkat jelentette, hanem az ott imádkozó közösséget is, amelyhez tartozunk. Befogadtuk, megnyertük az imádságnak azokat is, akiknek eddig a legkülönbözőbb okok miatt, a nemzeti összetartozás és a görög katolikus hit eddig nem jelentett sokat.

Szent Liturgia a Fehérek Templomában

A virágokkal dekorált, színpompás Március 15.-i téren dr. Szili Katalin, a Magyar Köztársaság Országgyűlésének elnök asszonya üdvözölte a ruszin közösséget. Örömet és kellemes meglepetést okozott nekünk ruszin nyelvű

mondатаival, valamint annak reményével, hogy a májusban létrejött Nemzetiségi Fórum, lehetőséget biztosíthat a parlamenti kisebbségek képviselőit.

Köszöntőt mondott dr. Bóth János, Vác város polgármestere. Elmondta, hogy mily nagy nyereség számukra, a nemzetiségi lakosság között újonnan megjelenő és otthonára találó ruszin közösség. Munkaszeret-

tüket, kreativitásukat és a többségi társadalomba való integritásukat külön kiemelte.

A Ruszin Nemzeti Ünnepet – nagy sajtó és média érdeklődés kíséretében – Manajló András, az Országos Ruszin Kisebbségi Önkormányzat elnöke

nyitotta meg. A nagy tetszést arató beszédében Manajló András, céljaink megvalósításához szükséges összefogásra, a fővárosi és területi önkormányzatok további segítőkészségére, értékálló rendezvényeikre, a kulturális sokszínűsége és az ifjúság előtt való példamutatásra ösztönzött. Örömeinkre szolgált, hogy a Nemzeti Ünnepek megnyitóját több közszolgálati Tv-csatorna is közvetítette.

A „Ruszinok” folklór együttesének színvonalas koncertje, valamint a közösen elénekelt ruszin és magyar himnusz, mindannyiunk szívét megérintette. A Ruszki Keresztúri Művelődési Ház zenei-folklór együttes bemutatója pedig a művészeti profizmust képviselte, csodálatos táncokkal, dalokkal, zenei alkotásokkal.

Az ünnepi állófogadás a gyönyörűen szép barokk Városháza udvarában, nemcsak a legkiválóbb ételkülönlegességet kínálta a nagyszámú vendégeknek, hanem a baráti összejövetel és az újabb találkozások, tartalmas beszélgetések, ismerkedések lehetőségét is biztosította. A ruszin háziasszonyok süteményei nagy sikert arattak.

Zenei aláfestésként a „Hodinka Antal” vonós négyes előadása szép és tartalmas zenei élményt nyújtott. A városháza udvarát az ORKÖ képzőművészeti gyűjteményéből rendezett gazdagon kivitelezett kiállítása egészítette ki.

A rendezvény fővédnöke: dr. Szili Katalin, a Magyar Köztársaság Országgyűlésének elnök asszonya volt.

A rendezvény támogatói: A Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány, Vác Város Önkormányzata, Váci Madách Imre Művelődési Központ, A Váci Ruszin Kisebbségi Önkormányzat, A Fővárosi Ruszin Kisebbségi Önkormányzat, Magyarországi Települési Ruszin Önkormányzatok, Receptorportál Kft., Palota Borház Kft.

Tudósítónktól

Az alábbiakban közöljük dr. Szili Katalin szerkesztett köszöntőjét és Manajló András megnyitó beszédét.

Gondolatok a magyarországi Ruszinok Nemzeti Ünnepén

**Tisztelt Püspök Úr! Tisztelt Polgármester Úr!
Tisztelt Elnök Úr! Kedves váci Polgárok!
Kedves ruszin Barátaim!**

Nagyon nagy örömmel érkeztem e mai rendezvényre, mely Vác városának kiemelt eseménye és a magyarországi ruszinság nemzeti ünnepe.

Az első szó a köszöneté.

Köszönet a városnak, mely történelme során számtalanszor bizonyította kiválóságát, Magyarország történetében gyakran elsőként, vagy az elsők között volt jelentős események színhelye.

A váci polgár büszke öntudata már I. Géza fejedelemtől eredeztethető, hisz ő alapította a várost, és Szent István királytól, aki a Váci püspökség alapítója.

Szerzetesek, tanítók, kereskedők, itt munkálkodni akaró és boldogulni tudó emberek telepedtek le a város falai között már vagy ezer éve - és a Duna-kanyar festői táján építkeztek.

A mai város e sok száz éves pezsdülő munkálkodás minden lenyomatát őrzi és vigyázza:

- domonkosok, ferencesek, piaristák pallé-

rozták az elmét és a környezetet,

- szlovákok, németek, ruszinok, görögök, zsidók gyarapították talentumukkal a környéket,

- itt járt gimnáziumba a lét alapkérdéseit megfogalmazó drámáirónk Madách Imre,

- ide futott be Széchenyivel és Kossuthtal az első magyar gőzvasút,

- a Parlamentből tekintve az is fontos nekem, hogy a Parlament egykori gyönyörű kovácsoltvas kerítését Vác polgárai őrizték meg a mának,

- ez a város emelte fel elsőként a fogyatékkal élőket, s hozta létre a süketnémák első országos intézetét.

E korszerű, sokszínű iskolaváros ma is a Szent István-i eszme szellemében befogadó: - széleskörű nemzetközi kapcsolatai s kisebbségek iránti érzékenysége és elkötelezettsége mellett - a mai rendezvény is ezt bizonyítja.

Kedves ruszin Barátaim!

Szeretettel köszöntök mindenkit a ruszinok ünnepén, e gyönyörű napon.

Szívesen tettem eleget Elnök Úr meghívásának, hiszen a ruszinok az a nép, mellyel ezer éve együtt él a magyarság, mely az a magyarországi nemzeti kisebbség, mely szétszórtságban él, és amely azt mondja magáról, s mi is így fogadjuk el: a ruszinok Rákóczi népe, szabadságharc a beregszászi zászlóbontásának hűségese résztvevői. A magyarországi ruszinok nemzeti

Az ünneplő közönség

ünnepe is e naphoz kötődik.

A mai napra készülve emlékembe idéztem olyan eseményeket, amelyek a legutóbbi idők találkozásait is idézik: A Hodinka vonósnegyes zenéje vagy a Szent Efrém kórus által előadott ősi ruszin egyházi dallamok csodálatos élménye mindenképpen ezek közé tartozik.

De öröm, ha látható a kisebbségi iskolák működésének eredményessége (pl. Komlósán), jó tudni, hogy megerősödött az önkormányzatiság, s a legújabb értesüléseim alapján örülök annak is, hogy régi formájában épül fel a valaha volt máriapócsi görög katolikus fatemplom.

És természetesen öröm volt találkozni az Önök gyerekeinek delegációjával a Parlamentben, s épp azért, mert a mostani nagyon nehéz időkben is a megmaradás, az identitás megőrzése a cél, többször találkoztam a többi kisebbség elnökével együtt a ruszinság választott vezetőivel is.

A legutolsó eszmecserénket éppen az elmúlt héten folytattuk, s megállapodás is született a Parlament és a hazai kisebbségek igen szoros együttműködéséről: a **Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségek Fórumának létrehozásáról.**

Miért fontos ez?

Mert a hazai nemzetiségek a néphatalom részei: államunk alapokmányában is rögzítetten államalkotó tényezők. Mert fontos, hogy - addig is, míg parlamenti mandátummal nem rendelkezik - érdekeit a Parlament különböző bizottságaiban is saját jogon érvényesíthesse.

Az utóbbi idők kegyelmi pillanatának tartom a Fórum létrejöttét, hiszen konszenzus teremődött a 13 magyarországi nemzetiség között, e kérdésben konszenzus teremődött a parlamenti pártok között - a nemzetiségi fórum működési dokumentumát mindannyian (!!!) aláírták.

Mit mutat mindez?

Egységes nemzetben gondolkodunk!

A korszerű nemzetpolitika megköveteli, hogy azonos szemlélettel egységes nemzetpolitikai kérdésekben hasonlóan cselekedjünk!

A Szent István-i intelmek minden ép erkölcsű embert ma is - talán jobban, mint az elmúlt években bármikor - köteleznek bennünket.

A sorsunk bennünket, magyarokat, ruszinokat, szlovákokat, németeket, lengyeleket, horvátokat, szerbeket... - és sorolhatnám a sokféle e hazát, a Tisza

és a Duna tájat gazdaggá tevő népeket - összeköt.

Ha bárki közülünk boldogul, az mindnyájunk boldogulását kell, hogy segítse!!!

Epp ezért jó, hogy a Duna - medencei együttélést ma már - épp 5 esztendeje - egy nagyobb családba való visszatérés, az Európai Unióba való tartozás is segíti.

Nemzetünk biztonságát másfajta nemzetközi szerződések is erősítik. Kiemelendő ezek közül mindenképpen a NATO- val való együttműködésünk - és nekünk, szabadságot szerető Duna menti népeknek

hatalmas élménye az a folyamat, amelyet rendszerváltoztatásnak nevezünk, s amelyben mi, magyar állampolgárok a vasfüggöny megnyitásával (majd végleges eltüntetésével) úgy hiszem, igen sokat tettünk. Gondoljuk csak meg: a közép - európai térségben a jogállamiság kiépítéséről ez időtől beszélhetünk.

Tudom, sok a gond. Tudom, nehezek a mindennapok. Epp ezért egy globális világválság kellős

közepén nehéz ünnepekről beszélni, s nehéz ünnepelni. **Én mégis azt szeretném, napi gondjaink közepette is lássuk meg azt, ami a jövő generációinak boldogulását segíti, legalább nemzeti sorskérdéseinkben tudjunk összefogni, s akarjuk is egymást segíteni!**

Köszönöm a meghívást!

Mindenkinek jó szórakozást kívánok!

Dr. Szili Katalin,
a Magyar Köztársaság Országgyűlésének elnök asszonya

Dr. Szili Katalin köszöntője

„A hit ereje és a felénk kisugárzó szeretet, segít sikerre vinni újjászületésünket...”

Dicsőség Jézus Krisztusnak!

Mélyen tisztelt Püspök Úr! Nagyrábecsült Elnök asszony! Tisztelt Polgármester Úr! Kisebbség-politikáért felelős szakállamtitkárság és Közalapítvány képviselői! Kedves szerb és szlovák ruszin elnök urak és képviselők! Országos Szlovák Önkormányzat képviselői! Drága, nemzettársaim és ünneplő közösség!

Nagy szeretettel és tisztelettel köszöntök mindenkit Ruszin Nemzeti Ünnepeink alkalmából!

Öröm számomra, hogy itt, a Dunakanyar szívében, e gyönyörű barokk Vác városában ünnepeljük, mely látványos fejlődésen ment keresztül az utóbbi időben. Ez az a város, ahol a nemzetiségek igazi otthonra találtak és lehetőséget kaptak a kreatív munkára, amely sokat tett azért, hogy a mai ünnepségünkön is jól érezzük magunkat. Köszönet érte.

Külön öröm és megtiszteltetés számunkra, hogy az Országgyűlés Elnök asszonya megtisztelt minket jelenlétével és kedves szavaival. Dr. Szili Katalin az a kiemelkedő személyiség és politikus, aki sokat tett és tesz a hazai kisebbségek önazonosságának megőrzése terén. Például, kezdeményezésére a napokban megalakult a Kisebbségek Parlamenti Fóruma, mely várhatóan sok lehetőséget ad majd nekünk az érdekeink érvényesítésében. Isten áldását kérjük érte!

Rendkívül fontos a hazai ruszinság számára az, hogy a mélyen tisztelt Kocsis Fülöp Püspök Úr itt van velünk és az ószláv nyelven celebrált szent liturgiával,

de az egész tevékenységével is erősíti bennünk a görög katolikus hit erejét, mely nélkül nehéz lenne elképzelni az oly törekény ruszin identitásunk megőrzését.

A hit ereje és a felénk kisugárzó szeretet, segít sikerre vinni újjászületésünket, mellyel még többet és még jobbat tudunk tenni. A küzdelmes és eredményes munka jogos büszkeséggel áraszthatja el lelkünket. Cselekvésünk értékállóságát bizonyítva büszkén ejthetjük ki, hogy igenis – ruszin vagyok, ruszin nemzetemért teszem! És akkor a fiatalság, a gyerekeink is felemelt fejvel mellénk fognak állni!

Az idén nagy összefogással megvalósul a ruszinság nagy álma: Máriapócsra, a szent zarándokhelyen felépül egy görög katolikus fatemplom!

Ez fog majd erős alapot adni nemzedékeken keresztül, a ruszin önazonosság és a görög katolikus hit megőrzéséhez. Ez által lesz biztosítva hagyományaink és nemzedékünk láncolata,

amelyet oly nagy áldozattal és vértanúsággal vittek tovább őseink!

A Széchényi Tudományos Társaság támogatásával, amelynek Szunay Miklós az ügyvezető igazgatója, és több alapítvány, valamint önkormányzat szorgos munkájának köszönhetően, fel fog épülni e csodálatos templom!

A következő nagy tervünk: Vértanú papjaink emlékparkjának felépítése a templom körül. Reményeink szerint, e számunkra nélkülözhetetlen nemzeti emlékhelynek is meglesznek a lelki és anyagi kiemelt támogatói Benza György és Pákh Imre személyében, akik az üzleti szféra prominens képviselői, és erősen él

Manajló András megnyitója

Egyetértésben

bennük a szülőföld és a nemzet szeretete, lokál-patriotizmusa.

A több mint fél évszázados szovjet uralom, nem múlt el nyomtalanul a ruszin nép életében. Anyaországunk hiánya is árnyékot vetett és most is vet ruszin identitásunkra, felerősítve az asszimiláció veszélyét. A fokozatosan erősödő nemzetközi ruszin összefogásunk eredményeként el fogjuk érni azt, hogy Ukrajnában is elismerjék a ruszin nemzetiséget! Létünk igazolásában elsősorban saját nyelvünkhöz, hagyományainkhoz, kultúránkhöz, vallásunkhoz kell visszatalálnunk és, ami nagyon fontos, gyermekeinket is erre kell nevelnünk, hogy érezzék át és ismerjék meg, honnan jöttek, kik ők és mi a feladatuk, kit kövessenek!

Az, hogy olyan szép számmal ma itt vagyunk, azt bizonyítja, hogy jó úton haladunk, kezd összeforni és erősödni közösségünk, nem csak hazai, de nemzetközi szinten is. Jók és értékállóak a programjaink és célkitűzéseink. Az országos, a fővárosi és több települési önkormányzat aktív és odaadó működése, és a többségi

társadalom befogadói képessége nélkül, az eredményeink nem sikerülhettek volna!

Az összefogás és a többségi társadalommal való harmonikus együttműködés szép példája, ez a mai hangulatos térszene is, melyet a Váci Bartók Béla zeneiskola ifjúsági fúvós zenekara biztosított, vagy a Szent Atanáz és a váci görög katolikus papnövendékek kórusának ószláv nyelvű szent liturgia kísérete, illetve a Váci Művelődési Központ és a Polgármesteri Hivatal dolgozóinak odaadó segítsége az ünnep megszervezésében.

Köszönöm mindenkinek önzetlen munkáját, segítőkészséget, a ruszinság felé irányuló szeretetét!

Kívánom, hogy a sokat szenvedett ruszin népünk erősítse meg a szolidaritás útját és etnikai reneszánszát!

A Ruszin Nemzeti Ünnepet ezennel megnyitom.

Manajló András,

az Országos Ruszin Kisebbségi Önkormányzat elnöke.

A Ruszki Keresztúri Művelődési Ház zenei-folklór együttese

Pünkösd- az „egyetértés” csodája!

(Nem hiszünk a csodákban. Pedig éppen a nehéz helyzetekben szoktuk azt mondani: „már csak egy csoda segíthet!”)

...Kilátástalan, vagy legalább nagyon ellentmondásos volt a helyzet a valamikori Jézus-tanítványok szempontjából. Csodatevő tanítójukat látták kiszenvadni a keresztfán. Két depressziós éjszaka után a harmadik napon az a hír terjedt el, hogy mesterük feltámadt. A következő negyven nap alatt időről időre megjelent köztük! Aztán azzal ment el végleg, hogy rájuk bízta az Isten Országának üzenetét. 10-napja váraкоztak már, imádkozva, hogy küldje el Jézus azt a jelt és azt az erőt, ami ehhez a „képtelen vállalkozáshoz” kell.

Ekkor jött el Pünkösd napja, a zsidók aratás-

ünnepe. Ilyenkor a szétszórtságban élő zsidóság ezrei zarándokoltak el Jeruzsálembe, a főváros lakossága megsokszorozódott. Nemcsak zsidók, de egyéb „külföldiek” is odautaztak a látványosságok és a kereskedelmi lehetőségek kedvéért.

A hagyományos ünnepet egy váratlan esemény zavarta meg: vihar és földrengés! A tömeg rémülten futott össze a templomhoz, hogy Isten oltalmában legyenek. Ott várta őket a csoda! Prédikáló emberek jelentek meg a tömeg előtt, akik az 50-nappal azelőtti eseményekről: Jézus kereszthaláláról és feltámadásáról beszéltek. Amikor az elképedt emberek egymáshoz fordultak, hogy kommentálják a hallottakat, akkor derült ki, hogy más nyelvűek ugyanúgy értik a szónoklatot, mint ők. Az apostolok az akkor

használatos arám nyelven prédikáltak, mégis minden zarándok zsidó és minden külföldi a saját anyanyelvén hallotta őket.

A bábeli nyelvzavar óta nem értjük egymás szavát. Így van ez sokszor a közös anyanyelvűekkel is! A bűn és az önös érdekek idegenekké tettek minket egymás számára. Sem politika, sem filozófia, sem elvek nem tudnak köztünk igazi megértést és egységet hozni. Pünkösdkor az a csoda történt meg, hogy visszajára fordult Bábel!

Isten lelke áradt az apostolokra, akik egységben hirdették Isten Országát igazságát, és mindenki értette! Íme egy csodajel, hogy Isten hatalma tud minket közös nevezőre hozni! És ott a második csoda: a nép nem kövezi meg az őket vádló prédikátorokat, hanem igazat ad nekik, és

bűnt vall. Ebből a mozdulatból lett kereszténnyé aznap három ezer ember, így született meg az újszövetség egyháza- így lett egy „vesztett ügyből” világhódító örömhír.

Szentlélek általi közös nyelvet, közös érdeket, közös nevezőt!

Forrásanyag: Zámbó András lelkész

120 évvel ezelőtt született Ortutay Jenő, **Országgyűlési képviselő, főesperes, Beregszász főpolgármestere** **1889. május 3. Tarna (Szlovákia) - 1950. december 24. Ábesz (Kömi ASzSzk)** **Elrabolt szüleink és nagyszüleink a Gulágon**

Több éve hordozom magamban a vágyat, hogy megírjam nagyapám történetét és szellemének maig érő üzenetét. Gyakran kérdezték, hogyan került a Gulágra? Többször emlegették példaként, mint a bajba jutott és kiszolgáltatott emberek segítójét, megmentőjét. Még úgy is emlegették fiatal korában, mint a nők bálványát, aki szellemiségével, megnyerő modorával, magas műveltségével nagyon népszerű volt.

Hogyan került a „megfagyott világ poklába”? Miért? Csupán azért, mert a szovjeteknek odadobott szülőföldjén magyar, országgyűlési képviselő, görög katolikus főesperes és polgármester volt, erős szellemi kisugárzással. Mindig fokozódott bennem az elhatározás, amelyet egy általam is szeretett költő megfogalmazott: „Kiáltanod kell nap-nap azokért, akiket örökre elnémitottak, megbízóleveledet ők írták alá, a némák, a holtak...” (Tollas Tibor) Ők már nem mondhatják el, ami velük történt. Nekünk kell megörökíteni életüket, kitartó és példamutató egyéniségüket. Ezért engedjék meg, hogy a Ruszin Világ olvasóinak, a világ közvéleményének elmondjam a történeteket.

1889. május 3.-án született Tarnán, Ortutay István, görög katolikus pap és Dudinszky Mária családjában. A

gimnáziumot Ungváron, teológiai tanulmányait Ungváron és Budapesten végezte. 1912. december 22.-én, Papp Antal munkácsi püspök szentelte pappá. 1913-ban a Zemplén megyei Cséke községben (Hajdúdorogi Egyházmegye) segédlelkésznek kezdett működni. 1914-15-ig Beregpapfalván (Gyilok) volt lelkész.

Ortutay Jenő

1915-18-ig az ungvári Püspöki Székesegyházban hitszónok és segédlelkész. 1918-20-ig Ökörmezőn volt parochus. Az államfordulat idején a cseh legionisták halállal fenyegették meg és internálták. Később a román megszállás alatt lévő Kövesligetre (Drahove) neveztek ki, ahol 1925-ig működött. Itt nagy harcokat vívott a környéken dühöngő pravoszláv mozgalommal. 1923. januárjában, 8 csománfalvi (Csumaleve) személy bombamerényletet követett el ellene. Az ezen a téren szerzett érdemek elismeréseként, Papp Antal megyéspüspök, 1923-ban tiszteletbeli esperessé nevezte ki. 1925-ben Beregszászban nevezték ki parochussá. Itt szintén tevékeny részt vállalt a katolikus hitélet és a város társadalmi-kulturális életének irányításában. Szolgálatának elismeréseként, Gebé Péter püspök, a beregszászi kerület esperesévé, majd 1929-től Szentszéki tanácsossá nevezte ki. Az 1928-évi általános helyhatósági

választások során mandátumot kapott a városi képviselőtestületbe, ahol egyhangúlag Beregszász város polgármesterévé választották. Ebben a tisztségben főleg szociális tevékenységet folytatott, nagy odaadással és igen szép eredménnyel. A magyar ajkú katolikusok részére 1930-ban lapot indított „Kárpáti Figyelő” címmel, ám a hatóságok beszüntették a lapot. A gimnáziumban ruszin és magyar nyelven is oktatott. Mint odaadó lelkipásztori munkát végző papot és kerületi esperest, Sztojka Sándor püspök 1935-ben tiszteletbeli főesperessé nevezte ki. A müncheni egyezmény és a bécsi döntés után mindent megtett annak érdekében, hogy Beregszász várost megvédje a cseh terror erőszakoskodásaitól. Ez irányú tevékenysége őt magát is veszélybe sodorta, több héten át kénytelen volt bujdosni a letartóztatás elől. 1939-ban, amikor Kárpátalját az anyaországhoz visszacsatolták, mint tartományi képviselő, meghívást kapott a Magyar Országgyűlésbe. 1942-től a Nemzetvédelmi Kereszt tulajdonosa. 1945-ben, Sztojka Sándor püspök kinevezte Ungvár-ceholynyai parochusnak és az ungvári kerület esperesének.

Akkor születtem, amikor őt elvitték. Amikor a nagy diktátor Sztálin, a szovjet birodalom fenntartásával és korlátlan hatalmának kiterjesztésével foglalkozott Kárpátalján is. A szovjet hatóságok 1945-ben letartóztatták, mesterien összeállított vádak alapján. Kirakatper során 10-évi javító munkatáborba, 5-évi polgári jogfosztásra és vagyonelkobzásra ítélték. 1950. december 24.-én, Szentestén, Ábeszben halt meg, halálra éhezették. A „hatalmast” nem az áldozatok száma, hanem a végeredmény érdekelte. Különösen a „rebellis” nemzetek elpusztításának szentelt nagy figyelmet. Kárpátalján élő magyarok és ruszinok akadályozták gyors stratégiai tervét. Először a férfiakat kellett elpusztítani, a csonka családok maguktól is elpusztulnak, anyagi és lelki támasz nélkül- gondolta. A görög katolikus egyházat még „frissében” betiltották, papjaikat elhurcolták a Gulágra és a szolvyvai haláltáborba. 1949-ben már több millióan voltak a Gulágon, „ellenforradalmi” bűnökért, nemzetiségükre és vallásukra való tekintet nélkül. A bányákban, a barakkokban összegörnyedve, csontig lefogyva, vonszolták életüket a fagyhalál küszöbén. Egyik napról a másikra véget vetettek a szabadságuknak, a hivatásuknak, s legtöbbször örökre kiragadták őket a szeretett családi környezetből, szülőföldjükről. Szeretteiket, hozzátartozóikat nincstelenné, otthontalanná tették. A „tömegnevelés” a hatalom eszközévé változott. Az iskolákban, óvodákban a gyerekeknek, a rádióból, a hangosítókban a felnőtteknek dőlt a propa-

ganda és a hazugság áradata. Mindent titok fedett a legkisebb nyilvánosság nélkül. A félelem és kiszolgáltatottság volt az úr. Nagypapam történetét gyermekkoromban csupán bizonyos jelekből és elszólásokból érzékeltem. Féltették a gyerekeket, előttünk ritkán beszéltek róla. Először csak halvány hangfoszlányok jutottak el hozzám. Talán éppen ezért mély nyomot hagyott gyermektudatomban: „Marikát nagyon szerette, hiszen még pólyás volt, amikor utoljára a ceholnyai kertkapun kikísértük. Megcsókolta, megáldotta és könnyes szemmel elfordult. Majd mindörökké elvitték...” Ezt a szent áldást a mai napig érzem.

Aztán mind többet, szebbet és felejthetetlenebbet tudtam meg róla. Sokan, nagyon sokan szerették és visszavárták. Egyénisége vonzott, erőt hordozott. Emléket, emberséget idéző történeteivel sohasem tudta betelni. Úgy hatott rá, mint egy eleven hipnotikus erő. Rabtársai elmondták, hogy a Gulágon, a félelem és a gyötrelem napjait méltósággal élte. Társaiért és otthon maradt családjáért aggódott a legjobban. Válságos helyzetbe csak akkor került, amikor megtudta, hogy fiát, Elemért, a

szomszédos lágerbe hurcolták. Élete utolsó napjaiban az „invalidus” részlegre helyezték. Mit jelentett ez? Az invalidus részleg a börtönben a fizikailag teljesen meggyötört emberek gyűjtőhelye volt. A lehető legolcsóbb és legkihasználta munkaeő hozta felszínre Oroszország földjeinek mesés kincseit. Ha legyenek? Félredobták! A pár grammos savanyú fekete kenyéradagját a minimálisra csökkentették, hogy a „munkaeő” elpusztuljon. Ott az „ember” szót nem ismerték, illetve rájuk nem alkalmazták. A „szobáká” (kutya) volt a leggyakoribb megszólítás, különösen, ha már a bányamunkára, erdőirtásra, vasútépítésre a rab már használhatatlan volt. Kinek volt rá szüksége? Az utánpótlás mindig megérkezett. Nagypapam szép, magas, daliás alkatú férfi volt otthon., a Gulágon 30 valahány kilósan temették el. Fülemben cseng rabtársai által hazaküldött utolsó üzenete: „A pislákoló lángot nem oltják ki. Szétvert egyházunkat visszaállítjuk. Sok a dolgunk nekünk és a bennünket követő nemzedéknek. Készüljünk a feladatokra! Mennyi mindent kell még elvégeznünk!” Vértanú nagypapam teste idegen földben... Lelke és példaadása örökké velem van. Sohasem felejttem, mit mondott és hogyan cselekedett. Hitték, hogy a szovjet birodalom megbukik, s talán nincs is olyan elérhetetlen messzeségben, amiért olyan erősen szenvednek és küzdenek.

A szovjet birodalmat, rendszert nem kellett megbuktatni, magától is szétesett. De nagypapam bűn

Az éj

nélkül szenvedett, szabadsága nem találta meg a földi kiutat. Gödörbe temetve, lepedőbe csavarva, csonttá fagyott testét mésszel leöntötték. Idegen föld fedi testét.

Utolsó kívánsága mégis teljesült.

Súlyos betegen, közel érezvén halálát, nagyapám imáiban arra kérte a Mindenhatót, hogy ha elkövetkezik az utolsó órája, küldjön papot, aki testét megáldja, lelkét Isten színe elé vezeti. Erre a börtöntáborban nem sok esély mutatkozott, ő mégsem szűnt meg könyörögni érte. Mikor aztán kiszenvedett, rabtársai zúgolódni kezdtek Isten ellen: Lám, nem hallgatta meg egyik leghűbb szolgájának esedezését! Ekkor jelentkezett valaki, akit ott csak úgy emlegettek a „munkácsi zsidó” (ott mindenkinek volt valamilyen rá jellemző jelzője, nevüket nem emlegették). „Ne káromkodjatok!

Én vagyok a pap és el fogom temetni Jenő- atyát”- szólt hirtelen. A megszólaló pedig senki más nem volt, mint Spíra, a híres munkácsi rabbi. Ő is ott raboskodott. Ő mondta el nagyapám fölött az utolsó áldást, zsidó szertartás szerint.

Másfajta valóságot éltek meg, mint amire készültek, de az élet legsötétebb oldalán is a fényt keresték. Hosszú tapasztalatok révén most már tudom – a fényt megtalálták. Nemzedékük nem csak a saját „lángjukat” táplálták, hanem azt a tüzet, ami nélkül hideg, sötét és kilátástalan lett volna a mi életünk is.

Legyen békesség velük! Áldd meg Őket Istenünk!

Ortutay Mária

Forrásanyag: Bendász és édesapám visszaemlékezései alapján

СВІТОВИЙ КОНГРЕС РУСИНІВ WORLD CONGRESS OF RUSYNS

Svetový kongres Rusínov, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, Slovak Republic
Tel.: 00421 51 7725629, e-mail: rusyn@stonline.sk

Ruszinok X. Világkongresszusa és a IV. Ruszin Ifjúság Világfóruma 2009. június 4-7.-ig Ruszki Keresztúron (Szerbia) és Petrovciban (Horvátország)

A Magyarországi Ruszin Szervezetek Szövetségét képviselik: dr. Ljavinyec Sztjepán, a Szövetség elnöke, Manajló András, a Kárpátok Régió Kultúráért Közhasznú Egyesület elnöke, Szilcer-Likovics Olga, a Ruszin Kulturális Egyesület elnöke, dr. Lyavinecz Marianna, dr. Szabó János, Sztrinszki Jolán, Ilykó Andrea, Morilyák Valéria, Bara Sándor, Kaulics Illés. Vendégek: ifj. Lyavinecz Marianna, Terpáj Nikoletta, Káprály Mihály, Bara Mária.

Ruszinok X. Világkongresszusáról és a IV. Ruszin Ifjúság Világfórumáról a következőekben részletesen beszámolunk.

Tájékoztatás!

A Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus, Kisebbségi Kulturális Programok Osztálya - a beérkezett adatlapok alapján – elkészítette a magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségek kulturális adattárát.

Az **NEMZETISÉGI ADATBÁZIS** a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus által működtetett **ERIKANET- Egységes Regionális Információs Közművelődési Adatbázis** honlapon látható. (www.erikanet.hu) Ez a lehetőség az önreprezentáción túl széleskörű kapcsolatteremtésre ad alkalmat, valamint lehetővé teszi, hogy a nemzetiségi közösségek programjai a honlapon is megjelenhessenek.

Kiadja az Országos Ruszin Kisebbségi Önkormányzat.
Felelős kiadó: Manajló András (ORKÖ elnöke)

Kisfalviné Ortutay Mária - szerkesztő;
Nyomdai munkálatok:
Atlantis Reklám- és Nyomdaipari Kft.

A szerkesztőség címe:
1147 Budapest, Gyarmat u. 85/b.
Tel./Fax: (06-1) 220-8005
E-mail: ruszinok@freemail.hu
http:// www.ruszinvilag.hu